

CUPRINS

Cuvânt înainte	009
Prefață	011
Prolog	015
Introducere	019
Strălucirea televiziunii	025
Începuturile	067
În căutarea curajului	123
Răbdare, tinere Lăcustă	193
Așa cum trebuie	247
Nu încercați asta acasă	321
Regii junglei	351
Mulțumiri	405

10 IUNIE 1972

51° 54' 03" N

2° 04' 30" V

Lângă farmacia Boots,
Cheltenham, Marea Britanie
Descoperirea magiei

E vară și acum două săptămâni am fost în excursia anuală cu corul școlii la Grădina Zoologică din Dudley. Mătușa Mary, amabilă, mi-a împrumutat aparatul ei de fotografiat ca să fac câteva poze amintire. O cutie mică, neagră, pătrătoasă, acoperită cu imitație de piele neagră, ușor de ținut cu două mâini. În față avea o lentilă încastrată, de diametrul unei monede de doi penny, și două vizoare mici, făcându-l să arate ca un robot cu ochii mari. Fabricat de Kodak și numit cu afecțiune Box Brownie, era probabil cel mai comun aparat foto disponibil. Cu doar 12 fotografii pe o rolă și un vizor la nivelul brâului, nimeni nu-și închipuia ce putea surprinde un băiat de nouă ani pe film sau dacă avea să surprindă ceva.

017

Am intrat împreună cu mama la farmacia Boots pentru a ridica fotografiile developate, iar acum stăm afară, pe trotuar. Rămas fără bani de buzunar pentru dulciuri, deschid plicul. Unele negative stau să cadă și pun stângaci degetele pe ele ca să le împing înapoi. În buzunarul din față al plicului, totuși, se află ceea ce am așteptat cu nerăbdare timp de 14 zile să văd. Încep să scot cele 12 fotografii.

O fotografie supraexpusă a ușii de la intrare.

O cămilă sau mai degrabă silueta ei.

Trei elefanți lângă un copac căzut.

Și apoi - fotografia care avea, poate, să-mi schimbe viața.

Cuddles, un mascul orcă, este aproape complet ieșit din apă, iar nasul lui negru lucios atinge o minge de plastic atârnată de o frânghie deasupra bazinului mic. Acea fracțiune de secundă, păstrată pe veșnicie când am apăsat pe buton.

Aveam să aflu mai târziu că orcile - animale incredibile și inteligente - n-ar trebui niciodată ținute în captivitate. Dar momentul în care am văzut una atât de aproape a declanșat fără îndoială în mine o pasiune pentru fauna sălbatică în general. Nu știam încă, dar această scânteie avea să mă facă să pornesc într-o bună zi în călătorii în jurul lumii pentru a vedea animalele în habitatul lor natural.

Îi arăt fotografia mamei; sunt foarte încântat că pot împărtăși acel moment extraordinar la care am fost martor.

E amuzant să privești în urmă. Poți să pui cap la cap o serie de momente din trecutul tău și să-ți dai seama cum ai ajuns să fii într-un anumit loc, făcând o anumită treabă - dar în timpul călătoriei, habar n-ai cum se va termina. Îmi amintesc de băiețelul care stătea în față la Boots și mă întreb dacă totul a fost predestinat, dar mi-e greu să cred - în parte fiindcă sunt în continuare în călătorie. Încă aștept să aflu ce va urma.

Ceea ce știu sigur este că am ajuns aici și pentru că am avut nenumărate șanse ca să ajung în acest punct și am avut parte de o serie de evenimente foarte norocoase. La început nu m-am gândit nicio clipă că aveam să fac carieră filmând animale sălbatice, dar mi-au plăcut aparatele foto și primul meu noroc a fost că am avut o familie iubitoare și care m-a ajutat. Nu doar mătușa mea Mary care mi-a împrumutat aparatul Box Brownie, ci și bunicul meu, care mi-a lăsat bani în testament să-mi cumpăr propriul aparat foto, și tatăl meu vitreg, care, de îndată ce l-am instalat, m-a încurajat să-l folosesc și m-a dus pe aeroport. (Era în Royal Air Force; afară era deja întuneric și n-o să uit niciodată cum a sunat la turnul de control de la Brize Norton să vadă dacă luminile pistei erau aprinse. Nu erau, dar tipii din camera de control le-au aprins - un gest extraordinar și de neuitat pentru mine, care aveam pe atunci 13 ani.)

Apoi, la școală, dornic de niște mărunțiș în plus, am câștigat bani de buzunar fotografiindu-mi colegii cum își etalează talentele sportive, petrecându-mi serile prelucrând și imprimând într-o cameră întunecată improvizată. Asta m-a determinat și să înființez clubul de fotografie din școală. Tot la școală am urmărit serialul de istorie naturală intitulat *Life on Earth* (*Viața de pe Pământ*) - îmi amintesc atât de clar prezentatorul, un anume David Attenborough, care ne-a condus prin poveste. O călătorie evolutivă uimitoare de

la celule primitive la plante și animale. Mi-a deschis ochii și mintea către o lume magică. El a adus natura în sufrageriile noastre.

Dar cea mai importantă întâmplare norocoasă s-a petrecut cu o seară înainte de ultima zi de școală din viața mea. Aveam destui bani ca să mă duc, cu tot cu bagaje, acasă, la părinți, în Carterton, Oxfordshire, dar am luat marea decizie de a cheltui totul pe bere. Asta însemna că, pentru a ajunge acasă, a trebuit să fac autostopul. Bărbatul amabil care a oprit și m-a luat conducea un Bentley din 1962. Când i-am spus că speram să obțin un loc de muncă la Oxford Scientific Films, pe timpul vacanței, el a zis că nu era departe de drumul nostru. M-a condus acolo și a așteptat cât am intrat. Am obținut un interviu pe loc. Dacă a fost vreodată nevoie de o dovadă că se pot întâmpla lucruri bune dacă bei bere sau că străinii pot fi exagerat de amabili, aceasta a fost prima, dar nu și ultima mea experiență la aceste capitale. De asemenea, a fost o dovadă că poți să-ți faci singur norocul; aș fi putut să merg direct acasă să-mi rezolv mahmureala.

022

Sunt cameraman de peste 30 de ani. Am lucrat la unele dintre cele mai prestigioase documentare de istorie naturală și am câștigat împreună cu echipele mele premii BAFTA și EMMY. Am lucrat pe fiecare continent, am escaladat vârfuri muntoase și am călătorit în adâncurile oceanelor. Am filmat cele mai rare creaturi, dar și unele dintre cele mai mari realizări ale omenirii. Una peste alta, am văzut mai multe minuni ale naturii decât ar avea dreptul cineva. Locurile sălbatice sunt cele care mă fascinează; acolo mă simt mult mai conectat decât în orașe și metropole. Cel mai liniștit mă simt departe de lucrurile făcute de mâna omului. Acolo, când mă opresc și reflectez, îmi vine greu să cred ce norocos am fost.

Odată cu maximele, totuși, vin și minimele. Am o soție mereu iertătoare, care a crescut singură cei doi fii ai noștri mare parte din timp și care m-a înțeles când am lipsit de la zilele de naștere și evenimentele de familie pentru că eram pe cealaltă parte a lumii. Băieții mei au suferit că am lipsit la spectacolele de teatru de la școală, la festivitățile de premiere și, în general, nu am fost de față când ar fi trebuit să fiu. Am petrecut, în medie, mai mult de 220 de zile pe an departe de casă, în sălbăticiile din întreaga lume, iar asta mi-a oferit

amintiri mai mult decât suficiente pentru a umple o viață întreagă, dar am fost lipsit de altele. De asemenea, drumul nu a fost mereu lin. Realizarea de emisiuni TV are și o latură mai puțin strălucitoare (nu vreți să știți în câte locuri dubioase am stat sau de câte ori te strici la stomac atunci când filmezi în sălbăticie, dar vă voi spune oricum). Când am început să lucrez pe cont propriu în 1989, a fost cel mai mare și cel mai înfricoșător risc pe care mi l-am asumat vreodată - amenințările din partea executorilor judecătorești sunt mult mai înspăimântătoare decât o haită de lei care te vânează și știu care dintre acestea mi-a cauzat căderea părului. Dar am luat și relele și bunele și nu am regretat niciodată că am făcut ceea ce am făcut. (Ei bine, poate o dată: când am fost arestat de doi paznici militari în Iran pentru că am fotografiat un semn „Nu fotografia“ - ce idiot!)

Această carte este un drum sinuos prin acele suișuri și coborâșuri, având în plus niște prăbușiri de avion, războaie, lovituri de stat, experiențe aproape de moarte și o tentativă de răpire. Este, de asemenea, o scrisoare în două părți. Scriind-o, mi-am amintit câți oameni talentați am întâlnit și câți prieteni mi-am făcut în ultimele câteva decenii. De asemenea, oameni care - în atâtea țări, indifereți dacă le-aș putea vorbi sau nu limba (pot pretinde că vorbesc doar engleza și franceză la nivel școlar) - s-au dat peste cap și m-au ajutat. Fără bani în Tanzania, un pilot american pe nume Mike m-a salvat și mi-a plătit mâncarea și hotelul. Pe teren cu tribul Dinka din Sudan, un copil mi-a salvat viața când un șarpe veninos era pe punctul să mă muște. Când filmam casele din copac, în Papua de Vest, au existat mereu oameni din tribul Korowai gata să mă prindă în brațe dacă n-aș mai fi putut să stau atârnat. Această carte este o scrisoare de mulțumire către oameni din întreaga lume; meseria mea m-a învățat că oamenii - luați individual - sunt în general buni.

Și apoi, desigur, e și o scrisoare de dragoste. O odă pentru lumea naturală, locurile sălbatice, modelele ingenioase și complicate ale naturii. Pentru frumusețe și culoare, pentru cei mari și cei mici, pentru fiecare fațetă a mamei natură. Este important de subliniat, deoarece, ca lume, ne aflăm la o răscruce de drumuri - cert e că am mers prea departe într-o fundătură și trebuie să dăm înapoi și să facem la stânga. Modul în care acționăm în următorii câțiva ani

va determina soarta vieții pe care o cunoaștem noi acum. Știu că e profund, întunecat și deprimant, dar este adevărat.

Un lucru pe care l-am învățat de-a lungul anilor de la colegul și prietenul meu Sir David Attenborough este că oamenii care doresc să salveze ceva o fac doar pentru că au ajuns să cunoască, să aprecieze și să respecte ceea ce trebuie salvat. Întotdeauna am fost interesat de natură și de regnul animal, dar niciodată nu mi-am propus să fiu naturalist sau să lucrez cu animale. Doar observând mai întâi lucrurile am ajuns să iubesc și să recunosc frumusețea naturii. Un păianjen care își țese pânza, un măcăleandru care își hrănește puii, o antilopă Onyx arabă cutreierând dunele deșertului, spectacolul a jumătate de milion de păsări marine care se îndreaptă spre larg. Ca urmare a faptului că sunt un martor privilegiat al acestor minuni și al multor altele, acum apreciez pe deplin echilibrul întregii vieți de pe pământ.

024 Nu toată lumea va avea ocazia să ajungă în acele situații și să experimenteze ceea ce am văzut eu - înțeleg asta. Așadar, sper că veștile mele vă vor distra și vă vor oferi o privire din interior asupra călătoriei mele, dar mai sper, de asemenea, că vor alimenta orice pasiune pe care o aveți deja pentru regnul animal și pentru planeta noastră.

Bristol, februarie 2019

IUNIE 1981

51° 49' 32" N

1° 21' 59" V

Oxford Scientific Films,

Oxfordshire, Marea Britanie

Învăț meserie la primul meu loc de muncă serios, la OSF. Este un fel de ucenicie și la început doar fac ceaiuri, cafele și mătur podelele, dar mi se cere, de asemenea, să ajut cu diverse sarcini în studiouri. În fiecare zi vin să lucrez silitor și cu ochii larg deschiși, dornic să adun cât mai multe cunoștințe. În ceea ce privește companiile de film, OSF este una mare și în creștere - 17 persoane plus eu - și fiecare persoană care lucrează aici este extraordinar de talentată. Uitându-mă în urmă odată cu trecerea timpului, sunt convins că OSF a avut atâta succes datorită faptului că au fost atât de buni în recrutare. Cine știe de ce m-au lăsat pe mine să intru pe ușă!

Cei care lucrează aici par destul de tineri, chiar și regizorii mai în vârstă sunt cel puțin tineri la suflet. În OSF se simte puternic spiritul de echipă, ai senzația că ești bine-venit în sânul unei familii. Mâncăm cu toții împreună la prânz, ca la un picnic, iar vara ieșim în parcare, la soare. De obicei, aceste prânzuri în aer liber se termină cu o bătaie cu apă, a cărei amploare și ingeniozitate i-a făcut pe unii să încarce dinainte găleți cu apă pe acoperișul plat pentru a se răzbuna. Asta se întâmpla înainte ca temele legate de sănătate și siguranță să împiedice distracția.

Nu se știe din ce motiv există un adevărat machism în rândul bărbaților de aici, pentru că toată lumea poartă pantaloni scurți indiferent de vreme sau de perioada anului; un pic ca în tabără. Are sens atunci când filmezi în interior, cu luminile aprinse, dar find că în studiouri e destul de cald, însă nu și atunci când ești afară, în mijlocul iernii, și răzuiești gheața de pe geamul mașinii. Dar îmi plac chestiile ciudate.

Există un fotograf excentric și foarte talentat pe nume George, care e specializat în fotografierea de animale sălbatice pentru companie. El mă face să-mi dau seama că munca nu este doar „muncă“, ci că te poți bucura de ea - e logic, fiindcă treaba trebuie să fie destul de relaxată dacă vrei o atmosferă propice creativității; nu poate fi prea strict controlată. De asemenea, suntem la începutul anilor '80: lucrurile par mult mai puțin serioase.

George face mereu lucruri ridicole, ceea ce va influența pentru totdeauna modul în care lucrez. Unul dintre acestea implică un iepure pe nume Piss Dick...⁰¹

Există o curte mică în mijlocul OSF, de aproximativ 10 de metri pe 10, care este deschisă la intemperii și unde se află o vizuină de iepuri. George face o carte cu fotografii despre iepuri și cea mai mare parte din ea va fi realizată în acest mic decor din incinta clădirii. Asta înseamnă că George stă întins pe burtă ore în șir cu un teleobiectiv, fotografiind detalii cu iepuri care mănâncă iarbă și care, în general, își văd de treaba lor de iepuri.

028

Piss Dick este iepurele mascul dominant care trăiește în această vizuină, care a primit ingenioasa poreclă pentru că, în principiu, se pișă pe orice. Pe trepied, pe pantofii tăi, pe ceilalți iepuri: pe tot.⁰² „Doar își marchează teritoriul.“

Într-o zi, George stă întins cu fața în jos, perfect nemișcat, fotografiind niște pui drăguți de iepuri. Piss Dick vede ocazia de a marca un teritoriu: urechea lui George. De înțeles, George este foarte enervat. Nu știu ce ar face o persoană normală în această situație, dar George, fiind un excentric, sare în sus, își desfăce fermoarul pantalonilor și începe să alerge prin curte încercând să urineze pe iepure ca să-i dea o lecție, să-i arate cine e șeful.

Din păcate pentru George, în clădire sunt câțiva oaspeți de la compania londoneză Anglia Television. Au venit să vorbească despre finanțarea viitoarelor emisiuni despre natură și unul dintre regizorii OSF le arată clădirea. Când ajung să vadă curtea, regizorul le spune: „Și aceasta este piesa noastră de rezistență: platoul

---

01 Dick Pișăciosul (n.tr.)

02 O trăsătură comportamentală de dominanță cunoscută sub numele de eurinație.

cu iepuri, unde lucrăm la o carte cu fotografii“. Apoi sunt întâmpinați de un George pe jumătate gol care aleargă cu penisul în mână. George e muștrat zdravăn - nu în ultimul rând pentru că OSF era să piardă contractul pentru emisiune. Dar, amintindu-mi de asta, poate chiar așa oprești un iepure să urineze pe tine? Din punct de vedere etic, nu știu cum va părea peste ani întâmplarea, deși ar trebui să adaug că niciun animal nu a fost rănit în timpul realizării acelei cărți - doar mândria lui George.

15 SEPTEMBRIE 1982

51° 30' 50" N

0° 7' 58" V

Studio 77, Dean Street,

Londra, Marea Britanie

În sus, după fum

Camerele de filmat cu încetinatorul pot capta imagini ale unor evenimente pe care abia dacă le poți sesiza cu ochiul liber. De exemplu, un fluture care își ia zborul de pe o floare, ceea ce în timp real se întâmplă într-o fracțiune de secundă. Dar, dacă încetinești de 40 sau 50 de ori, poți vedea cum fluturele își îndoaie trompa, cum bate fiecare aripă în parte și cum floarea se apleacă și apoi își recapătă poziția, când fluturele își ia zborul. Dacă încetinești și mai mult viteza camerei, se poate vedea cum aripile fluturelui se îndoaie în timp ce face asta. Camerele specializate pentru filmarea cu încetinatorul, concepute inițial pentru cercetarea balistică militară, pot dezvălui lumi magice dincolo de ceea ce pot percepe ochii noștri.

OSF preia aceste instrumente și abilități și le folosește în alte genuri, cum ar fi efectele speciale pentru filme de lungmetraj și reclame. Am învățat cum să încarc și să folosesc o anumită cameră cu încetinatorul - o cameră „Hadland high-speed“ care procesează filmul cu mare acuratețe - filmând stropi de apă, porumbei care-și iau zborul, baloane umplute cu apă care explodează, sticlă care se sparge și așa mai departe. Din acest motiv, acum sunt adesea trimis în calitate de tehnician cu o astfel de cameră. O filmare de acest tip

are loc la Londra, pentru secvența de deschidere a unui nou show muzical de televiziune numit *The Tube*.⁰¹ Ajung la Studio 77, pe Dean Street, în cartierul Soho din Londra, și sunt întâmpinat de echipă, inclusiv de doi tipi de la efecte speciale, ale căror costume foarte elegante nu se potrivesc deloc în peisaj.

Conceptul pentru secvența de titlu este o familie care se uită la televizor în sufragerie, în timp ce pe ecran apare un montaj de imagini cu logoul *Tube* în diverse evenimente istorice. Regizorul explică finalul: „Vreau să văd cum logoul *Tube* explodează prin partea de sus a televizorului și cum ies o mulțime de scânteii. Familia șocată care se uită la televizor, trântită pe canapea, se ridică în capul oaselor“.

Sub îndrumarea lui, montez camera de filmat orientată peste spătarul canapelei, spre televizorul voluminos⁰² în cutia lui de lemn.

030 Băieții îmbrăcați elegant, de la efecte speciale, preiau inițiativa, să arate ce pot face pentru ca viziunea regizorului să devină realitate. Unul dintre ei ia logoul *Tube* montat pe un băț scurt și îl așază lângă televizor. Celălalt are un polizor unghiular folosit pentru tăierea și șlefuirea metalului. Se întorc către regizor și spun: „Așa, sunteți gata? Trei, doi, unu - start“.

Atunci, unul dintre ei împinge logoul *Tube* prin partea de sus a televizorului (fals), în timp ce celălalt atinge cu polizorul unghiular o bucată de metal, din care sar câteva scânteii. Nu prea funcționează, pentru că toată partea de sus a televizorului zboară și se formează un șuvoi subțire de scânteii.

Regizorul spune: „Nu, nu, nu. Partea de sus a televizorului trebuie să se spargă și am nevoie de mai multe scânteii.“

Cei doi tipi de la efecte speciale își scot sacourile și se apucă de treabă. Unul dintre ei ia un *cutter* și începe să cresteze un capac de lemn fals pentru a înlocui partea de sus a cutiei televizorului, astfel încât, atunci când logoul *Tube* va fi împins în sus prin

01 Serialul muzical *The Tube*, prezentat în direct de Jools Holland și Paula Yates, a rulat cu succes timp de cinci ani. A devenit o rampă de lansare pentru multe trupe din anii 1980.

02 Televizoarele aveau ecrane cu tuburi catodice, mari, din sticlă groasă, montate în cadre robuste din lemn. Erau piese de mobilier în toată regula, spre deosebire de ecranele plate de astăzi.